

Addendum Duurzaamheidsbeleid 2025-2026

Het Jeroen Bosch Ziekenhuis (JBZ) zet zich actief in voor duurzame ontwikkeling en verantwoord omgaan met natuurlijke hulpbronnen. We streven ernaar een voorbeeld te zijn op het gebied van duurzaamheid in de zorgsector. Door ons duurzaamheidsbeleid actief uit te voeren, dragen we bij aan een gezondere toekomst voor iedereen. Samen kunnen we een positieve impact maken op onze omgeving en de gemeenschap waarin we opereren.

De raad van bestuur heeft in oktober 2024 de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 (GDDZ) getekend namens het JBZ om een duidelijk signaal af te geven richting JBZ-medewerkers, maar ook daarbuiten. Omdat de Green Deal doelen bevat voor eind 2026, is ervoor gekozen een addendum op het vorige duurzaamheidsbeleid 2022 – 2024 uit te brengen, in plaats van een geheel nieuw beleid.

In de drie pijlers van dit beleid zijn de vijf thema's van de Green Deal verwerkt:

1. Gezondheidsbevordering van patiënten en medewerkers
2. Vergroten bewustwording en kennis over de impact van de zorg op het klimaat en andersom
3. Verminderen CO₂-emissie van gebouw, energie en vervoer
4. Circulair en spaarzaam met grondstoffen en materialen weren
5. Verminderen milieubelasting door medicatie(gebruik)

Het JBZ heeft begin 2025 het gouden certificaat van de Milieuthermometer Zorg behaald als vijfde ziekenhuis van Nederland. Doelen in dit beleid zijn afkomstig van zowel de Green Deal als ook het normenkader van de Milieuthermometer Zorg. Tevens zijn kaders als environment, social en governance (ESG) en Sustainable Development Goals (SDG) meegenomen in de behandeling van de thema's.

De volgende structuur, afkomstig uit het duurzaamheidsbeleid JBZ 2022 – 2024, blijft van kracht:

GOUD
ZILVER
BRONS

Creëren schone omgeving

De zorgsector is verantwoordelijk voor 7% van de totale CO₂-uitstoot in Nederland. Dit wordt veroorzaakt door verschillende componenten, met als grootste aandeelhouders energie van gebouwen (38%), reisbewegingen van patiënten en zorgmedewerkers (22%) en medicijnen (18%)¹. Dit zijn drie grote thema's die binnen de eerste pijler van dit duurzaamheidsbeleid vallen.

GDDZ Thema 3 Verminderen CO₂-emissie van energie, gebouw en vervoer

1.1 CO₂-reductie energie en gebouw

Inmiddels zijn veel installaties op de hoofdlocatie 10 tot 15 jaar oud, waardoor vervanging nodig is. Het JBZ kijkt actief of bij vervanging duurzamere alternatieven toegepast kunnen worden en hoe met regeltechnische veranderingen nog verder bespaard kan worden in energieverbruik. Verder volgt het JBZ plannen uit de opgestelde portefeuilleroutekaart CO₂-reductie. Hierin staan de acties waar de aankomende jaren aan gewerkt wordt om tot nog meer CO₂-reductie te komen. Daarnaast wordt zorgpersoneel, met name de Green Teams en Greenkeepers, betrokken bij energiebesparing op de afdelingen. Dit zorgt voor vergroting van het bewustzijn over en uiteindelijk verlaging van onze milieubelasting.

Met de ruime besparingen in aardgasverbruik in de afgelopen jaren zorgt het JBZ voor een flinke afname in CO₂-uitstoot, wat resulteert in een schonere lucht in onze omgeving.

Doelstelling 1.1a: 30% directe CO₂-reductie voor energie in 2026 t.o.v. 2018 -> behaald in 2022

Doelstelling 1.1b: 55% directe CO₂-reductie voor energie in 2030 t.o.v. 2018 -> behaald in 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Elektra (kWh)* x1.000	23.978	23.945	24.594	23.965	22.823	21.226	20.786
Indirecte CO ₂ -uitstoot (in ton)	11.803	11.787	7.378	7.190	6.847	6.368	6.236
t.o.v. 2018	-	0%	-37%	-39%	-42%	-46%	-47%
Gas (m ³) x1.000	1.474	1.473	1.315	1.138	979	657	593
Directe CO ₂ -uitstoot (in ton)	2.506	2.504	2.236	1.935	1.664	1.117	1.008
t.o.v. 2018	-	0%	-11%	-23%	-34%	-55%	-60%

*Elektriciteitsverbruik d.m.v. Garanties van Oorsprong (GvO's) Europese Wind. Sinds 2025 is 30% van onze ingekochte energie afkomstig van GvO's Hollandse Wind.

1.2 CO₂-reductie vervoersbewegingen

Ons duurzaam vervoersbeleid is ingestoken op stimulering van milieuvriendelijke vervoersmiddelen zoals de fiets en het openbaar vervoer. De komende jaren wordt dit beleid nog meer onder de aandacht gebracht ter bewustwording en stimulering.

Doelstelling 1.2a: in 2026 is minimaal 30% van de poliklinische bezoeken digitaal

Het JBZ verleent steeds meer zorg op afstand door middel van thuismonitoring, en digitale poliafspraken en preoperatieve screenings. Hiermee voorkomen we onnodige reisbewegingen.

Doelstelling 1.2b: in 2025 neemt het aantal kilometers aan dienstreizen dat met de auto wordt afgelegd met 10% af ten opzichte van 2024

In 2025 worden de reisbewegingen van dienstreizen (zakelijk vervoer) beter inzichtelijk gemaakt door het bouwen van rapportages. Vervolgens wordt een declaratiebeleid ontwikkeld om aan te geven wanneer wel of niet gedeclareerd kan worden en worden duurzame alternatieven als de fiets en het openbaar vervoer extra gestimuleerd. Daarnaast onderzoeken we met de Brabantse ziekenhuizen of we een onderlinge challenge kunnen organiseren om vervoersbewegingen terug te dringen.

¹ Gupta Strategists Studie: Duurzame Gezondheidszorg, mei 2019

1.3 Biodiversiteitsbevordering

Het actief terugdringen van onze directe CO₂-uitstoot zorgt voor een schonere omgeving. Niet alleen voor mensen, maar ook voor planten, dieren en micro-organismen. Voor deze laatste drie groepen streeft het JBZ een biodiversiteitsplan na om de biodiversiteit op ons terrein en in onze omgeving, waaronder het Natura 2000 gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, te bevorderen. Voorbeelden uit het plan zijn het toevoegen van diversiteit aan bomen, de maaifrequentie verlagen ter bevordering van kruidenrijk gras en het plaatsen van meer nestkasten op ons terrein.

GDDZ Thema 5 Verminderen milieubelasting door medicatie(gebruik)

1.4 Verminderen milieubelasting medicatie

Doelstelling 1.4: in 2026 is de medicijnverspilling in het ziekenhuis, en zorginstellingen waaraan de apotheek van het JBZ medicatie levert, teruggebracht tot 20% van de geleverde medicatie

Zoals eerder genoemd zijn medicijnen verantwoordelijk voor 18% van de totale CO₂-uitstoot binnen de zorgsector. Daarom continueert de apotheek van het JBZ de komende jaren de inzet om verspilling van medicatie te voorkomen en hiermee de negatieve impact op het milieu te reduceren. Niet alleen in het JBZ, maar ook bij zorginstellingen. Zo worden interventies ingezet op gepast voorschrijven, therapietrouw en juist gebruik door de patiënt. Daarnaast worden gerichte interventies ingezet en doorontwikkeld op basis van lokale metingen waarmee de medicijnverspilling in kaart is gebracht. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met wetenschappelijk onderzoek. Tevens is er aandacht voor het juist afvoeren van medicatie, bijvoorbeeld door deelname aan de landelijke campagnes Rik Retour en Rik on Tour.

Om te voorkomen dat radiologische contrastvloeistoffen in het riool en uiteindelijk in ons drinkwater terecht komen, startte het JBZ eind 2024 met een landelijke pilot voor plaszakken. Daarnaast werken we als Brabants ziekenhuis samen met het Brabants Kernteam Medicijnresten uit Water om het water schoner te maken. In 2025 wordt opnieuw een meting van medicijnresten in ons afvalwater uitgevoerd. Vanuit die meting stellen we, samen met het waterschap, een top 10 van probleemmedicijnen op, waarbij we gaan kijken welke mogelijke oplossingen kunnen worden ingezet om vervuiling tegen te gaan.

Vergroten circulariteit

GDDZ Thema 4 Circulair en spaarzaam met grondstoffen en materialen weren

De R-ladder staat centraal binnen het thema circulariteit en is in te delen in drie basisstrategieën:

1. Voorkomen/verminderen gebruik van producten en grondstoffen (refuse en reduce),
2. Verlengen levensduur van producten en grondstoffen (redesign, re-use, repair, refurbish, remanufacture en repurpose)
3. Stimuleren gescheiden afvoer en hoogwaardigere verwerking van producten en grondstoffen (recycle en recover).

2.1 Voorkomen/verminderen gebruik producten en grondstoffen

Het JBZ streeft een duurzaam inkoopbeleid na, waarin staat dat we duurzaamheid standaard meenemen in middelgrote en grote inkooptrajecten. In onze inkoopstrategie bespreken we of er mogelijkheden zijn om het gebruik te voorkomen/verminderen of dat we ook invloed kunnen uitoefenen op een langere levensduur van producten en grondstoffen.

Doelstelling 2.1a: 5-10% reductie incontinentiemateriaal in 2026 t.o.v. 2018

In 2025 wordt geïdentificeerd welke producten onder incontinentiemateriaal beschouwd worden en wordt in kaart gebracht wat het verbruik hiervan was in 2018, of wanneer dat niet mogelijk blijkt vanwege een nieuw inkoopstelsel in de tussentijd, het eerstvolgende jaar met complete data. Daarnaast wordt bij gebruikers nagegaan of deze producten juist gebruikt worden (bijv. gebruik van de geïntegreerde vochtindicator) en zal een campagne opgezet worden voor het verminderen van onnodig gebruik.

Doelstelling 2.1b: maximaal 15% voedselverspilling van ingekocht voedsel o.b.v. gewicht in 2026

De afgelopen jaren zijn verschillende maatregelen getroffen om voedselverspilling tegen te gaan. Om de doelstelling te kunnen halen is een nulmeting van belang. Eind 2024 is gestart met inzichtelijk maken hoeveel voedselverspilling er is in het personeelsrestaurant. In 2025 wordt dit ook geïnventariseerd in de Ons menu voor u keuken (patiënten voeding). Vanuit daar wordt gericht verder ingezet op daling van de voedselverspilling en wordt bovengenoemd doel nagestreefd.

2.2 Verlengen levensduur van producten en grondstoffen

In onze inkooptrajecten proberen we via eisen/wensen aan leveranciers ook te sturen op een langere levensduur van producten en grondstoffen; bijvoorbeeld door te vragen naar een circulair ontwerp, mogelijkheden voor opknappen, reparatie en hergebruik in plaats van het aanschaffen van nieuwe producten.

De komende jaren wordt extra ingezet op het praktischer inrichten van dit proces, waardoor inkoper, inhoudsdeskundigen en leveranciers elkaar gemakkelijk van informatie(behoefte) kunnen voorzien. Tevens zetten we in op het kiezen van focus, waarbij een afweging wordt gemaakt in aanpak op basis van milieu-impact en handelingsperspectief.

² Niveaus van circulariteit, Jacqueline Cramer

Doelstelling 2.2: minimaal 20% van de (medische) hulpmiddelen zijn herbruikbaar in 2026

In 2025 wordt een nulmeting uitgevoerd voor de verhouding wegwerp versus herbruikbare producten. Vervolgens wordt het omzettingspotentieel beoordeeld, onder andere op milieu-impact, gebruiksvolume, impact van omzetten, kosten en beschikbaarheid. Tot slot worden de producten met het grootste omzettingspotentieel in samenspraak met betrokkenen omgezet.

Tevens worden de Green Teams en Greenkeepers actief aangespoord om mee te denken in materiaalbesparingsmogelijkheden. Hierbij wordt ook de [NFU-lijst](#) (2024) meegenomen in reductie van grondstoffengebruik en voorkomen van nieuwe grondstofwinning.

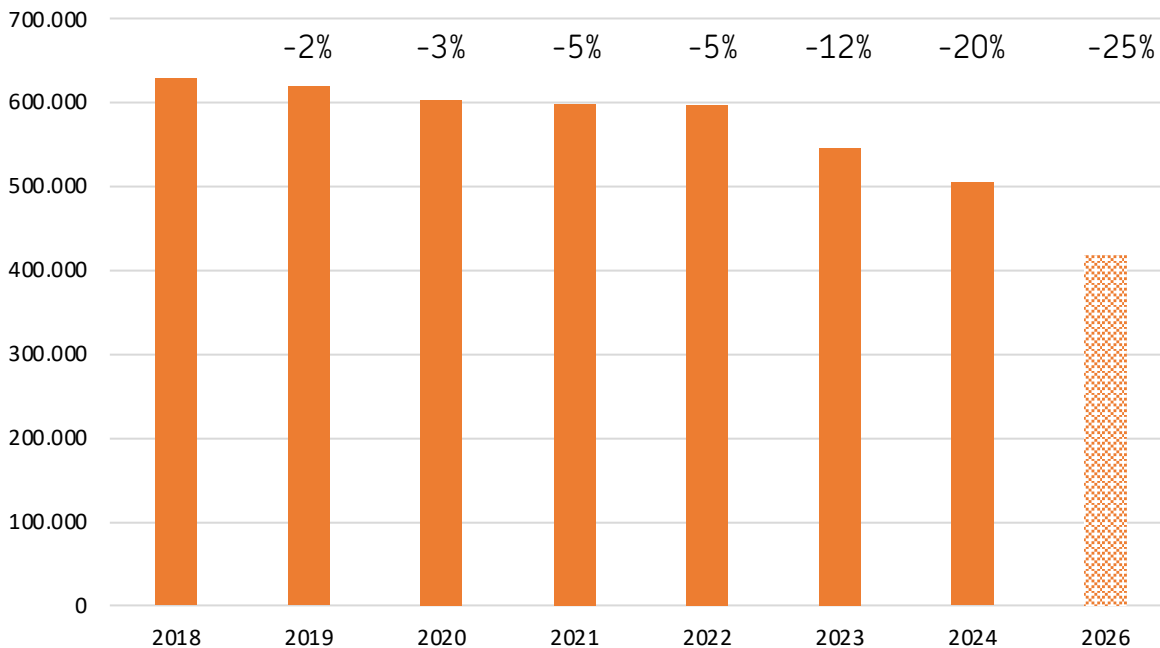
2.3 Stimuleren gescheiden afvoer en hoogwaardige verwerking van producten en grondstoffen

Op gebied van afvalscheiding hebben we als Jeroen Bosch Ziekenhuis flinke stappen gemaakt. Met 55 afvalstromen en een afvalscheidingspercentage van 52% heeft het Jeroen Bosch Ziekenhuis zich ontwikkeld tot een van de voorbeeld ziekenhuizen in Nederland op gebied van afvalscheiding.

Doelstelling 2.3: 25% minder restafval in 2026 t.o.v. 2018

In 2024 was het restafvalpercentage 20% minder dan in 2018. Hiermee ligt het JBZ op koers om de doelstelling op minder restafval in 2026 te behalen. Maatregelen die de aankomende jaren nog getroffen worden om bij de 25% te komen zijn het voorkomen van afval door hierboven bij paragraaf 1 en 2 omschreven acties uit te voeren, alle afdelingen plastic te laten scheiden en de ontwikkelingen op de afvalverwerkingsmarkt nauw te volgen om ons restafval verder te kunnen scheiden.

Restafvalontwikkeling en doel Green Deal 2026

Versterken gezondheidswelzijn

GDDZ Thema 1 Gezondheidsbevordering van patiënten en medewerkers

Klimaat, milieu en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds dragen we met het verlenen van zorg direct bij aan milieuvervuiling door een aanzienlijke CO₂-uitstoot en verbruik van materialen, zoals in de eerdere twee pijlers behandeld. Anderzijds beïnvloedt klimaatverandering de gezondheidszorg merkbaar door toename van warmte gerelateerde hart- en vaataandoeningen, luchtwegproblemen en huidkanker. Daarom is het belangrijk actief in te zetten op het stimuleren van gezondheidswelzijn.

3.1 Bevorderen gezondheid patiënten

Door meer in te zetten op preventie, zorgen we ervoor dat patiënten soms niet opgenomen hoeven te worden, en anders vaker ene kortere ligduur hebben. Dit doen we onder meer door voortdurend aandacht te besteden aan leefstijl in de spreekkamer middels workshops en klinische lessen. Bovendien hebben we de volgende concrete doelstellingen op dit gebied.

Doelstelling 3.1a: in 2025 is het leefstijlloket uitgebreid met alcohol- en middelengebruik

Het leefstijlloket wordt in 2025 uitgebreid met het onderwerp alcohol- en middelengebruik, waar tot op heden stoppen met roken en overgewicht al onderdeel van uitmaken.

Doelstelling 3.1b: in 2026 is het principe van healing environment in de omgeving van het ziekenhuis zichtbaar toegepast

Het gaat hierbij om patiënten te stimuleren om tijdens bezoekenmomenten en ligdagen meer gebruik te maken van de omgeving en de buitenruimte, ter bevordering van een sneller genezingsproces. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van een bord met ommetjes op het terrein, gecombineerd met biodiversiteit en de buitenruimte (hinkelpaden). Ook wordt nagedacht over speelelementen op het terrein.

3.2 Bevorderen gezondheid medewerkers

Doelstelling 3.2: aandacht voor preventie en interventies zodat een bijdrage wordt geleverd aan de gezondheid van medewerkers en daarmee is in 2025 het verzuimpercentage verminderd met 0,5% ten opzichte van 2024.

Het JBZ zet in op het verder vergroten van sociale, psychologische en fysieke veiligheid binnen de organisatie. Hierbij is aandacht voor preventie en interventies zodat een bijdrage wordt geleverd aan de gezondheid en het welzijn van medewerkers en daarmee aan het verminderen van het verzuimpercentage. Er wordt gekeken naar leefstijlfactoren zoals beweging, gezonde voeding, slaap en naar mentale gezondheid en werkstress. Tevens wordt rekening gehouden met de verschillende levensfasen van de medewerkers.

3.3 Uitbreiden plantaardige voeding

Doelstelling 3.3: 60% plantaardige voeding in 2026 voor het aanbod van medewerkers en bezoekers o.b.v. gewicht

Het toepassen van dierlijke eiwitten brengt een hoge CO₂-uitstoot met zich mee. Vandaar dat het JBZ zich inzet voor het aanbieden van meer plantaardige eiwitten voor medewerkers en bezoekers. In 2025 wordt een voedingsbeleid opgesteld waarin het vergroten van ons plantaardige voedingsaanbod meegenomen wordt. Voor patiënten kijken we waar het meer nuttigen van plantaardige eiwitten medisch verantwoord is. We zetten in op een 50/50-verdeling van plantaardige versus dierlijke eiwitten en we onderzoeken in 2025 waar we dit kunnen toepassen en eventueel de verhouding kunnen verhogen. Om dit alles na te steven houden we in 2025 een nulmeting van de verhouding plantaardige versus dierlijke eiwitten voor de voeding van medewerkers, patiënten en bezoekers.

GDDZ Thema 2 Vergroten bewustwording en kennis over de impact van de zorg op het klimaat en andersom

Eerder genoemde thema's kunnen alleen effectief zijn in resultaat als men zich bewust is van de vervuiling van de zorg op het klimaat, en andersom.

Doelstelling 4.1: vergroten bewustwording en kennis bij zorgprofessionals en patiënten over impact van zorg op klimaat en impact van klimaat op gezondheid

De aankomende jaren wordt ingezet op meer bewustwording middels bijeenkomsten, medewerkers voorzien in verbruikscijfers en handvatten om besparingen in de praktijk te brengen. Tevens ontwikkelen we een coschap Planetary Health om artsen van de toekomst bewust te maken van de impact van de zorg op het klimaat en vice versa. Vanuit Communicatie is een communicatieplan geschreven voor de komende jaren. Tevens ondersteunt afdeling Communicatie op de inhoudelijke thema's van dit beleid voor het creëren van intern draagvlak.

Programmagroep Duurzaamheid

In 2024 is de Programmagroep Duurzaamheid gestart om de aanpak van duurzaamheid in het JBZ te professionaliseren. Deze programmagroep bestaat uit een kleine afvaardiging van de JBZ-organisatie, te weten een medisch manager (voorzitter), twee verpleegkundigen, een specialist, een unithoofd, een manager bedrijfsvoering en de duurzaamheidscoördinator. De programmagroep zorgt voor het uitzetten van benodigde acties JBZ-breed, het monitoren hiervan en het stellen van prioriteiten. De groep komt 4-wekelijks samen en valt hiërarchisch onder een stuurgroep waarin de raad van bestuur, de Bossche Specialisten Coöperatie, Verpleegkundige Staf en de ondernemingsraad vertegenwoordigd zijn.

De programmagroep werkt nauw samen met themahouders van de Green Deal. Themahouders zijn inhoudelijk gekoppeld en verantwoordelijk voor de thema's van de Green Deal, die behandeld zijn in dit beleid. Bovendien heeft het JBZ operationeel een groot actief intern duurzaamheidsnetwerk, bestaande uit 25 Green Teams en 140 Greenkeepers (duurzaamheidsambassadeurs). Dit duurzaamheidsnetwerk zorgt voor praktische toepassing van de JBZ-plannen op afdelingsniveau. Tevens kunnen zij themahouders ondersteunen in het creëren van draagvlak op de afdeling voor bepaalde thema's. Zie bijlage 1 en 2 voor overzicht van de organisatie rondom duurzaamheid in het JBZ.

Naast dit beleid loopt een actieplan voor de uitvoering van de Green Deal binnen het JBZ. Voor 2025 zijn subdoelen geformuleerd namens de themahouders, waar de Programmagroep Duurzaamheid op toeziet. De doelstellingen uit dit beleid, die merendeel gelijk staan aan de doelen van de Green Deal, worden jaarlijks geëvalueerd waar tevens over gerapporteerd wordt. Vanuit die evaluatie wordt de koers indien nodig gewijzigd. De komende jaren versterkt het JBZ de manier van rapporteren over verduurzaming. Mogelijkheden worden onderzocht om aan te sluiten op bekende formatten aan verslaglegging zoals de CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) of de VSME (Voluntary sustainability reporting standard for non-listed SMEs). De insteek is om onze CO₂-uitstoot beter inzichtelijk te maken, waardoor we ook meer kunnen sturen op het terugdringen van de uitstoot.

Op verschillende niveaus wordt vanuit het JBZ deelgenomen aan netwerken, lokaal en landelijk in verschillende samenwerkingsverbanden. Dit bevordert de kennisdeling, waarbij we het principe proudly copied toepassen; het (met trots) overnemen van goede, duurzame initiatieven van andere ziekenhuizen. Zo vergroenen we de zorg samen sneller.

Bijlage 1: Structuur Programmagroep

Bijlage 2: Structuur Duurzaam JBZ

